

Grisuppfödning på danskt vis

Hösten 2016 arrangerade Ingela Löfquist, HIR Skåne, en studieresa för ekologiska grisföretagare till Danmark. Tack vare bidrag från Axel Adlers fond hade jag möjlighet att delta på resan och ta med många nya intryck hem till Norrland.

Av Anna Molander

Självt jobbar jag framförallt med konventionella grisgårdar då det knappt finns några ekologiska grisgårdar i mitt område. Därför var det väldigt intressant att få göra resan tillsammans med grisföretagare från södra Sverige och höra deras frågeställningar och funderingar i samband med studiebesöken på ekologiska grisgårdar. Resan avslutades sedan för min del med Svinekongressen i Herning som samlar närmare 2 000 deltagare från hela grisbranschen.

EKO-grisar på Risbjerg

Vårt första besök var på Risbjerg Landbruk som brukar 335 ha åkermark

ekologiskt och har grisar, Highland cattle och får. Gården ligger på södra Fyn där de har mycket lätt sandjord som passar bra till utegående suggor. Gården drivs av Hans Erik och Kirsten med hjälp av fyra anställda.

De började med några få frilandssuggor 1993, gick över till ekologisk 2007 och nu har 300 suggor ute året om. De går ute både under digivning och under dräktighet och tas bara in i samband med seminering (6 dagar). De har 50 suggor per grupp med grisning var fjärde vecka. De kullutjämnar mycket och använder systematiskt förstagrisare som amsuggor.

De har testat rasen Saddleback som

har mer robusta suggor och som är bättre amsuggor vilket ger lägre smågrisdödlighet. Men det är inte lönsamt eftersom slaktsvinen får lägre köttprocent, vilket ger lägre betalt på slakteriet.

Varje sugga går i en egen hage på 400 m² under digivningsperioden. Ingången till hyddan ligger i norr, för normalt blåser det inte nordliga vindar här. De har inte heller några plastremisor som skydd för vinden.

– Det kan bli lite besvärligt om det blir en nordlig snöstorm, säger Hans Erik, men det händer högst vart fjärde år. Under vintern ger vi halm i hyddorna en gång i veckan. På sommaren räcker det med en gång i månaden.

De har flera olika sorters hyddor, dels har de varit med och testat olika hyddor och dels köper de in begagnade. En av hyddorna de använder kostar ny 9 000 DKR medan de kan få tag på begagnade för 500 DKR.

Enkla lösningar

Suggorna fodras med torrfoder en gång per dag i enkla hoar. De planerar att

Varje sugga går i en egen hage på 400 m² under digivningsperioden. Foto: Anna Molander

Slaktsvinen har tillgång till utevistelse på hårdgjord yta med utfodringsautomater som ger fri tillgång till foder. Foto: Anna Molander

testa foderhoar där det finns möjlighet att blanda med vatten för att minska foderspillet.

De använder dubbla vattenhoar som betjänar två hagar. Som rådgivare från Norrland känns förutsättningarna för grisning utomhus året runt väldigt annorlunda. Vi måste ju tänka lite mer på frosten hos oss. Hagarna avgränsas med en relativt högt satt eltråd som smågrisarna kan gå under. Varannan stolpe är ett enkelt armeringsjärn med isolator längst upp och varannan stolpe är ett järnrör. Eltråden återanvänds inte utan kasseras efter ett års användning.

Korpar tar smågrisar

Ett problem med att ha grisningen ute är att korpar tar smågrisar. På Risbjerg har de fått dispens för att skjuta dem trots att de är fridlysta, men det räcker inte. Hans-Erik skulle vilja testa att använda drönare för att stressa korparna så de tar färre smågrisar och därmed sänka smågrisdödligheten som idag ligger på 15–20 procent.

När smågrisarna är sju veckor

avväjns de och flyttas in i ett tillväxtstall. Där har de tre gånger mer plats än i en konventionell uppfödning och tillgång till halmad liggyta och hårdgjord rastplats ute. De får fri tillgång på både grovfoder och torrfoder och stannar där tills de väger 35 kg vikt.

Nosring ett miljökrav

Suggorna har nosring, vilket är ett miljökrav för att hålla marken grön och minska utlakningen av näringsämnen. Det ställer tankarna på ända för oss svenskar, hos oss är nosring förbjudet. Men å andra sidan så har vi inte samma krav på grisning ute. Tänk att det kan skilja så mycket mellan regelverken i olika länder.

På Risbjerg används vallen som gröningsmark i ett år. Hagar och hyddor flyttas i slutet på mars och därefter anläggs ny vall. De digivande suggorna återvänder alltså till samma mark vart annat år.

Frilansgrisar till Danish Crown

På Risbjergs lantbruk levereras 6 000 slaktsvin per år som "Frilandsgris" till Danish Crown. De flyttas till slaktsvinstallarna när de väger 35 kg och förs sedan upp till 110 kg levande vikt, vilket motsvarar 84 kg slaktvikt.

Slaktsvinen får fri tillgång på foder och har 1–2 procent lägre köttprocent än snittet Danmark. På Risbjerg blandar de eget foder till både suggor, smågrisar och slaktsvin av både inköpta och egna grödor. I foderblandningen används soja, korn, råg, vete, havre, åkerböna, ärtor och lupin. De nyaste stallarna är byggda 2007 och rymmer 400 slaktsvin per grupp. De har ett vågsystem från Domino som gör det enkelt att sortera ut slaktfärdiga grisar. Vågsystemet sorterar dem i två viktsgrupper vilket gör det möjligt att styra

Produktionsnyckeltal

Risbjerg Landbrug, www.risbjerg.nu

Grisningsprocent	80–85 %
Antal levande födda/kull	13,5–14
Antal avvanda smågrisar/kull	11,5
Smågrisdödlighet	15–20 %

utfodringen efter grisarnas storlek.

Inne har slaktsvinen tillgång till en halmad liggyta och vatten. De har tillgång till utevistelse på hårdgjord yta med utfodringsautomater som ger fri tillgång till foder.

Gemytlig avrundning

Efter visningen av gården bjöds vi hem till Hans Erik och Kirsten på danskt fika. Risbjergs lanbruk fungerar som utvecklings- och demonstrationslantbruk för "Udviklingscenter for Husdyr" och vi fick höra om flera intressanta projekt som de deltagit i och som man kan läsa mer om på <http://udviklingscenter.com/>.

Svinekongress i Herning

Nästa dag besökte vi Hestbjerg Ökologi, Danmarks största ekologiska slaktsvinsproducent, innan det var dags för mig att delta i svinekongressen i Herning och lyssna på intressanta föredrag. Det var mycket branschfolk och grisföretagare på ett och samma ställe, vilket var lätt överväldigande för en grisrådgivare från norra Sverige. De närmare 2 000 deltagarna på svinekongressen hade 60 föredrag och mängder av smörrebröd att välja mellan. Det fanns något för alla smaker.

Danmark är verkligen ett land värt att besöka om man är intresserad av grisar och jag är tacksam att jag fick denna möjlighet till fortbildning. «

De använder dubbla vattenhoar som betjänar två hagar. Hagarna avgränsas med en relativt högt satt eltråd som smågrisarna kan gå under. Foto: Anna Molander

De nyaste stallarna är byggda 2007 och rymmer 400 slaktsvin per grupp. Utfodringen sker ute.